

Til:
Miljøcenter Århus
Lyseng Allè 1
8270 Højbjerg
Jour.Nr.: AAR-200-00015

Sundstrup d. XX. maj 2010

Fra:
Undertegnede foreninger og borgere
Viborg/Skals

Høringsvar til: ”Miljørapport og VVM redegørelse – Lille Torup naturgaslagerudvidelse”.

På vegne af undertegnede foreninger og borgere fremsendes hermed høringssvar på VVM redegørelsen samt dertil knyttede dokumenter.

I de første afsnit af vores svar kommenteres VVM redegørelsen, lovgivningen på miljøområdet mv., hvorved undertegnede holdninger og vurderinger præsenteres. Under de enkelte punkter i afsnittet ”**Noter**” på de følgende sider, er der trukket citater ud fra nogle udvalgte referencer, hvor disse fremstår uklare, usikre og/eller ganske enkelt efter vores mening ikke tilstrækkeligt dokumenterer de miljømæssige konklusioner som Miljøcenteret kommer frem til. Der er suppleret med eksempler på faglige åbenlyse problemstillinger som savner nærmere belysning eller ligefrem er manipulerede til fordel for godkendelse af gaslagerudvidelsen og følgelig saltudledning til den indre Limfjord.

Undertegnede holdning til projektet

Undertegnede borgere er af den klare holdning at gaslagerudvidelsen ikke bør sættes i værk på noget som helst niveau, da miljøet vil lide en ubodelig skade herved. Det fremgår af dels VVM redegørelsen samt flere af dennes referencer fra tidligere vurderinger og undersøgelser, at Energinet ikke på nogen tilstrækkeligt saglig vis kan sandsynliggøre at miljøet ikke vil tage skade af udskylningen af de enorme mængder salt, miljøfremmede stoffer og tungmetaller. VVM redegørelsen og miljøtilladelsens vilkår er derfor på ingen måde konsistent med det at give tilladelse til udskylning af saltbrinen til Limfjorden. Miljøcenter Århus bryder gældende national såvel som international miljøbeskyttelseslovgivning såfremt saltudskylningen tillades.

Set i lyset af de smertelige erfaringer fra det tidligere saltudskylningsprojekt i 1980`erne, hvor økosystemerne i Hjarbæk Fjord og Lovns Bredning stort set døde, vil det være en kæmpe fejltagelse at gentage projektet - nu i endnu større målestok og endnu længere tidsperspektiv. Vi advarer på det kraftigste om konsekvenser som: Massiv fiskedød, biologisk akkumulering af tungmetaller og miljøfremmede stoffer,

cocktail-effekter i fødekæden, sammenbrud af fødekæden på alle niveauer lige fra plankton, muslinger, til sæler vil være resultatet hvis projektet her tillades.

Derudover vil de fysiske biologiske skadevirkninger forplante sig over i det øvrige samfund, hvorved hele regionen også vil tabe. De socioøkonomiske omkostninger forbundet med projektets følgevirkninger er ikke behandlet og regnet ind i vurderingen af tilladelsen til projektet.

I forhold til tilladelsens vilkår er det uacceptabelt at eksperimenteres med pilot-udskylningsprojekter og særlig monitoring (som en del af tilladelsen fra Miljøcenter Århus) bare fordi Energinet ikke har kunnet, eller villet, fremskaffe den rette konsistente dokumentation jf. f.eks. manglende viden om fødekædens respons på saltbrinen, indpumpningens påvirkning af fiskeyngel, larver og mikrobiologi eller de manglende borekerner og saltkemi-analyser. Statistisk set repræsenterer VVM redegørelsens borekerne kemianalyser slet ikke de voldsomt store kaverne volumener der er tale om. Tværtimod stammer de fra gamle borekerner fra de eksisterende kaverne – og der er tvivl om den repræsentative prøveudvælgelse samt tvivl om hvor godt de relativt få udvalgte kerneprøvers geologi kan ekstrapoleres til hele volumen for alle de nye kaverne (Dvs. 6,3 millioner m³ salt-sedimenter). Tillige er beskrivelsen af hvorledes saltet geologisk blev dannet direkte forkert, hvilket jo ikke fremmer tilliden til dokumentationen videre.

Grundlæggende mangler der basal viden om- og forståelse af miljøets (herunder økosystemernes) tilstand. Dels mangler mange af erfaringerne fra det tidligere katastrofale saltudskylningsprojekt at blive krediteret - og dels mangler der viden om miljøets gennemsnitlige naturlige grundtilstand og ligevægtsforhold i forhold til at kunne foretage en med rimelig sandsynlighed sikker prognose for vurdering af virkningerne på miljøet. Til gengæld ved vi at miljøet er yderst følsomt overfor påvirkninger idet Hjarbæk Fjord og Lovns Bredning er Natura 2000 område (dvs. områderne er udpeget i overensstemmelse med de EU retlige miljøbeskyttelses direktiver).

Vi har endvidere fundet, at Miljøcenter Århus` s tilladelse rummer meget få muligheder (herunder tænkes på kontrolprocedurer og kontrolsystemer) for offentligheden for at kunne følge med i hvordan og på hvilket niveau, Energinet overholder og monitorer på saltudpumpningen og dennes umiddelbare virkninger i miljøet. Der mangler beredskabsplaner og handleplaner som helt enkelt kan redegøre for hvordan og hvorledes observerede (akutte) skader på miljøet skal håndteres. Såvel korttids- som langtidspåvirkninger på hele økosystemet er meget sparsomt og utilfredsstillende behandlet. Dette hænger bl.a. på den manglende viden – Altså forsigtighedsprincippet må derfor følges.

Sidst men ikke mindst, mener vi at er det er yderst misvisende og ligefrem manipulerende, at Energinet og Miljøcenter Århus ikke har behandlet de alternativer som er foreslået til udskylning af saltet ordentligt og vurderet seriøst. Eksempelvis kan saltet anvendes til vejsalt/industrialt eller man kunne ligefrem pumpe saltet længere væk til f.eks. Nordsøen. Man kunne også vælge en anden lokalitet for opbevaring af gassen f.eks. i de tømte oliereservoirs i Nordsøens undergrund eller lokaliteten ved Tønder området. Måske hænger dette sammen med selve projektets ophæng i lovgrundlaget. Vi mener at der er berettiget tvivl om hvorvidt ansøger og

myndighederne håndterer og administrerer projektet på det rigtige lovgrundlag, se endvidere nedenfor.

Ikke fyldestgørende VVM redegørelse

VVM redegørelsen er på mange områder meget uklar, usikker i sine konklusioner og belyser kun problemstillingerne fra en vinkel – nemlig at få gennemtruffet en udledningstilladelse af mere ned 16 mio. tons salt samt miljøfjendske stoffer. Erfaringerne fra udskylningsprojektet der foregik i 1980`erne og til starten af 1990`erne vidner om hvor hurtigt miljøet bukkede under for saltlagen fra kaverne. Dengang sagde man også, som nu, at der sandsynligvis ikke sker noget og at miljøet fint kan tåle den voldsomme saltbelastning. De miljøfaglige erfaringer fra det tidligere udskylningsprojekt er en stor mangelvare indenfor stort set alle af VVM rapportens belyste fagområder.

Dokumentationen til VVM redegørelsen er på flere områder meget tvivlsom og man lader ukritisk ansøger selv fremskaffe ”rette” dokumentation – Et sådant stort og langvarigt projekt med uhyre mange risikofaktorer bør underkastes en større grad af uvildighed og ekstern kontrol, når det handler om data og faglige vurderingers troværdighed. *Man sætter jo ikke ræven til at vogte gæs.*

Tvivel om lovgrundlaget

Der er ikke på tilstrækkelig vis redegjort for hvilket lovgivningsmæssige ophæng hele projektet egentlig hører under. Man er ganske enkelt i tvivl om hvorvidt hele saltudskylningsprojektet skal betragtes som et affaldsdeponerings-projekt, hvor Energinet nemmest og billigst muligt skal slippe af med de uønskede rest/affalds saltmængder. I så fald bør projektet jo administreres efter affaldsdeponeringsloven (Jordforureningsloven – Herunder ”forureneren betaler princippet”) og de store mængder salt burde jo i fald så behandles som affald. I og med, at man også kan se projektet som et kæmpe bygge- og anlægsprojekt for opbevaring af miljøfarligt materiale (her forstås opbevaring af kulbrinten fra Rusland) må projektet behandles som sådan og reguleres ind efter den rette lovgivning.

Udnyttelsen af Danmarks undergrund (råstoffer) administreres efter undergrundsloven og saltprojektet her administreres til dels efter denne lov. Men da der jo ikke er tale om at udnytte undergrundens råstoffer, men derimod at skille sig af med disse, må der være tale om anden lovgivning end administration efter undergrundsloven. Restjord, overskudsjord eller affaldsjord – kært barn har mange navne, men saltet skal Energinet jo af med og så det må være jo være Jordforureningsloven som træder i kraft? At skille sig af med overskudsjord som indeholde miljøfremmede stoffer og tungmetaller er en yderst bekostelig og risikabel affære, så det vil Energinet nok ikke kunne betale sig fra. Så er det nemmere og meget billigere at få ”miljøtilgivelse” og lade havet slette alle spor og skaffe sig af med det farlige affald via Hjarbæk Fjord, Lovns Bredning og resten af Lim Fjorden.

Så hvilken slags projekt er udvidelsen af gaslageret Lille Thorup egentlig?
Og hvordan er det hængt op i det danske lovkompleks?

VVM direktivets ”Forsigtighedsprincip”

I forhold til VVM direktivets ordlyd finder vi ikke at Energinet og Miljøcenter Århus efterlever VVM direktivets fineste princip, nemlig det såkaldte forsigtighedsprincip.

”Et projekts indvirkninger på miljøet bør vurderes under hensyn til ønsket om at beskytte menneskets sundhed, at bidrage til højere livskvalitet ved forbedring af miljøet, at sørge for de forskellige arters fortsatte beståen og at bevare økosystemets reproduktionsevne, som er selve grundlaget for livets fornyelse” (85/337/EØF).

Den overordnede erkendelse i EU's miljøretlige system, herunder VVM direktivets forsigtighedsprincip, er lige netop:

”At forebyggelse af forurening er en bedre miljøpolitik end bekæmpelse af virkningerne af forurening; dette gælder ud fra såvel miljømæssige som økonomiske betragtninger”.

Virkningerne fra den 250 mill. år gamle saltlage kan og skal man ikke bare fortynde sig ud af. Løsning af forureningsproblemer ved fortynding er et ellers et princip miljømyndighederne forlod for år tilbage.

Med andre ord når der ikke foreligger en konsistent faglig og sikker dokumentation for at miljøet ikke vil lide skade må forsigtighedsprincippet følges og projektet om udskylning af mere end 16 mio. tons salt skrinlægges. Det er vel ikke for ingenting at f.eks. Hjarbæk Fjord og Lovns Bredning er under Natura 2000 beskyttelsesloven og dermed er et meget følsomt natursystem som man skal passe særdeles godt på. Derudover har man ikke fået vurderet tilstrækkeligt på projektets muligheder i forhold de alternativer som er foreslået til saltbrine udledningen til fjordsystemet.

Undergrundsloven

For så vidt angår visse paragraffer (målsætninger) er selve saltprojektets udskylning til den indre Limfjord i strid med undergrundsloven på flere punkter. I det følgende er dette illustreret med citater fra den gældende lov (*LBK nr 889 af 04/07/2007*):

” § 10. Efterforskning og indvinding skal finde sted på en forsvarlig og hensigtsmæssig måde og således, at spild af råstoffer undgås.”

Kommentar:

Idet man vil udskylle mere end 16 mio. tons salt uden nogen former for anvendelse må dette betragtes som et omfattende spild af råstoffer og dermed værende i direkte strid med § 10. De mere 16 mio. tons salt kunne med stor samfundsmæssig fordel være anvendt til vejsalt eller industriel salt. Når man læser den oprindelige tilladelse (24. juni 1982) til Dansk Salt I/S var formålet netop råstofindvinding og udnyttelse af salthorsten til gavn for hele samfundet.

Det fremgår endelig af sagen, at den pågældende salthorst tidligere har været udpeget som et supplerende indvindingsområde for Dansk Salt I/S i henhold til dette selskabs eneretsbevilling til indvinding af salt ved opskylning, jfr. bekendtgørelse nr. 380 af 29. november 1963. Dansk

”§ 23. Transport- og energiministeren kan meddele tilladelse til, at undergrunden anvendes til lagring eller andre formål end indvinding.

Stk. 2. Tilladelse efter stk. 1 meddeles efter, at sagen har været forelagt Folketingets Enerkipolitiske Udvalg. § 6, stk. 2, finder tilsvarende anvendelse.”

Kommentar:

Er dette blevet forelagt folketingets energipolitiske udvalg igen? Så vidt vi er orienteret er sagen (og dermed sagsbehandlingen af tilladelsen til gaslager udvidelsen) ikke blevet behandlet på dette niveau igen. Set i forhold til modstriden med f.eks. §10 og at der foreligger nye væsentlige EU-miljøretlige beskyttelsesforhold (Natura 2000 områdebeskyttelse) må sagen igen forelægges det energipolitiske udvalg. Der ønskes en redegørelse for dette.

”§ 28 a.

Stk. 3. Tilladelser eller godkendelser efter denne lov kan kun gives, såfremt

- 1) projektet ikke skader et internationalt naturbeskyttelsesområdes integritet eller
- 2) væsentlige samfundsinteresser, herunder af social eller økonomisk art, gør det bydende nødvendigt at gennemføre projektet, fordi der ikke findes nogen alternativ løsning, jf. dog stk. 4.

Stk. 4. Er der tale om et internationalt naturbeskyttelsesområde med en prioriteret naturtype eller en prioriteret art, kan der kun gives tilladelse eller godkendelse til et projekt omfattet af stk. 3, nr. 2, såfremt

- 1) dette er nødvendigt af hensyn til menneskers sundhed, den offentlige sikkerhed eller opnåelse af væsentlige gavnlige virkninger på miljøet eller
- 2) andre væsentlige samfundsinteresser gør gennemførelsen bydende nødvendig.

Stk. 5. Tilladelse efter stk. 4, nr. 2, kan først meddeles efter indhentet udtalelse fra Europa-Kommissionen.

Stk. 6. Når tilladelser eller godkendelser meddeles efter stk. 3, nr. 2, eller stk. 4, fastsætter transport- og energiministeren vilkår om passende nødvendige kompensationsforanstaltninger. Udgifter til kompensationsforanstaltninger dækkes af projektansøgeren.”

Kommentar:

Vi mener at det er bevist (i form af den manglende faglige dokumentation) at projektet vil skade Natura 2000 områdets fysiske tilstand såvel som integritet (Hjarbæk Fjord og Lovns Bredning samt den resterende Limfjord). Der findes flere alternativer som er realistiske og samfundsgavnige i stedet for at skylle saltet og de miljøfremmede stoffer ud i fjorden. Såfremt myndighederne alligevel skulle finde anledning til at dispensere fra § 28a stk. 4, nr. 2, vil dette kræve en udtalelse fra Europakommissionen og dernæst vil ansøger skulle dække kompensationsforanstaltninger efter § 28a, stk. 6. Dette indgår ikke som en del af VVM redegørelsen eller Miljøcenter Århus` s tilladelse til projektet.

Vi vil gerne have en redegørelse for erstatning og kompensation til de berørte erhverv (fiskeri, turisme, lokal industri, naturinteresser etc.) såfremt Miljøcenter Århus skulle tillade udskyllingen alligevel og miljøet lider skade. Helt konkret vil det være oplagt

at få en adresse på hvem der i givet fald er forpligtiget til at udbetale erstatninger og kompensationer.

”§ 37 a.

Enhver med en væsentlig og individuel interesse i afgørelsen kan klage til Energiklagenævnet over de miljømæssige forhold i afgørelser i henhold til §§ 10, 17 og 28, hvis afgørelserne tillige er omfattet af §§ 28 a og 28 b.

Stk. 2. Lokale og landsdækkende foreninger eller organisationer, der som hovedformål har beskyttelse af natur og miljø, kan klage over de i stk. 1 angivne afgørelser. Det samme gælder for lokale og landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når en afgørelse berører sådanne interesser.”

Kommentar:

Vi har videresendt vores skrivelse til Energiklagenævnet i overensstemmelse med §37a.

Danmarks energipolitik

Vi må såre undre os over modsætningen mellem at man på den ene side forpligtiger Danmark til hurtigst muligt bliver fri af fossile brændsler i energipolitikken (som også er del af klimapolitikken for at nedbringe udledningen af kuldioxid) – og så på den anden side vil tillade en satsning på gaslagering og gasforbrug de næste 20-25 år.

Gaslageret (altså inkl. den projekterede udvidelse) i Lille Thorup er bestemt ikke kun ment som buffer for det danske lokalforbrug. Tværtimod kan man flere steder i dagspressen erfare at olien på verdensplan og især europæisk plan skal afløses af naturgas. Behovet for stor lagerkapacitet med rørtilslutning på det transnationale gasnet er derfor voldsomt stigende. Køb og salg af gas og gasaktier er en mægtig forretning – også for de statslige selskaber herhjemme, så alle mulige gaslagringslokaliteter skal åbenbart i profittens tegn udnyttes. Hvis man læser nærmere i ”*GILLHAUS, A. (2007): Natural gas storage in salt caverns – Present status, developments and future trends in Europe*” og dens referencer vil dette åbenbare sig. Lageret i Lille thorup vil således nemt komme i en situation hvor det primært vil forsyne de sydlige EU lande med gas – betegnelsen gastransitland er dermed født. Liberaliseringen gasmarkedet har ført til yderligere opskrining af gassatsningen på internationalt plan.

Politikken om at Danmarks energiforsyning skal komme fra ikke-fossile brændsler i en nær fremtid virker utroværdig og miljøet bliver taberen.

Saltets tungmetaller og deres giftighed

Saltaflejringer er dannet som 4-5 større inddampnings cyklisiteter, tusindvis af lag på lag i mange artede varianter, hvori der kan være særligt berigende horisonter på fx kalium og/eller tungmetaller (barium, bly, cadmium, arsen m.fl.). Aflejringer via inddampning er foregået over 5-7 millioner år for ca. 246-253 millioner år siden i et ørkenlignende miljø som slet ikke ligner havmiljøet i den nuværende Limfjord. Geologiske aktiviteter har siden hen (Juraperioden og til i dag) dannet salthorste,

hvorved saltet er skudt op og blandet rundt fra et par kilometers dybde til nær overfladen i dag.

Saltet udgør altså et ekstremt høj-koncentreret miljøfarligt substrat og skal derfor behandles med den omtanke og forsigtighed som man behandler alle miljøfarlige høj-koncentrater med! Man får således særdeles svært ved at styre og overvåge koncentrationen (udskylning omkring 600m³/timen til fjorden) når saltgeologien er meget variabel og tilmed meget ukendt i form af manglende boreprøvedokumentation etc. At man henholder sig til såkaldte erfaringer fra tyske salthorste er udmærket men langt fra tilstrækkeligt. Salt i det tyske bassin er ikke helt det samme som saltet i det danske bassin og der forekommer en del lokale variationer og afvigelser. Disse afvigelser kan så ganges med en yderligere usikkerhedsfaktor idet saltaflejringerne jo er opskudt og blandet rundt.

I DMU's rapport nr. 585 - *Miljøfremmede stoffer og tungmetaller i vandmiljøet* (2006) fremgår farligheden af tungmetallerne som risikerer at ende i Limfjorden:

Tungmetallerne kan inddeles i tre grupper:

- de toksiske, der har sundheds- og miljømæssigt skadelige effekter, selv ved små koncentrationer (As, Pb, Cd, Hg)
- de essentielle, der omfatter stoffer, som er nødvendige for alle levende organismer i små mængder, men som er sundhedsskadelige og økotoksiske i større koncentrationer (Ni, Cr, Cu, Zn)
- stoffer, som normalt ikke optræder i så høje koncentrationer, at de udgør et problem, men som under særlige omstændigheder kan have både human- og økotoksikologiske effekter.

Cadmium og kviksølv er blandt Liste I-stofferne og på vandrammedirektivets liste over prioriterede stoffer (*Jf. Miljø- og Energiministeriet 1996: Bekendtgørelsen nr. 921 om kvalitetskrav for vandområder og krav til udledning af visse farlige stoffer til vandløb, søer eller havet af 8. oktober 1996; Europa-parlamentets og rådets beslutning nr. 2455/2001/EF om vedtagelse af en liste over prioriterede stoffer inden for vandpolitik og om ændring af direktiv 2000/60/EF af 20. november 2001*). Det betyder, at udledningen af disse metaller skal begrænses mest muligt med mål om at udledningen ophører. De øvrige metaller er blandt Liste II-stoffer. Udledningen af Liste II-stoffer skal begrænses, så koncentrationen i miljøet ikke overstiger fastsatte kvalitetskrav.

I VVM redegørelsen er dokumentationen for tungmetaller og miljøfarlige stoffer angivet ved et ”generelt skøn” (s.148) ud fra data fra de eksisterende kaverner og fra undersøgelser i Tyske salthorste. Dette er hverken fagligt godt nok eller ordentlig sagsbehandlet så et generelt skøn fremstår ret så usagligt. Det er dybt kritisabelt at Miljøcenter Århus ikke stiller højere krav til dokumentationen for de miljøfarlige stoffer som tænkes udledt i et EU miljøbeskyttelsesområde. Det er dybt uforståeligt at Miljøcenteret kan opstille et såkaldt ”Worst Case” scenarie i forhold til vurderingen af udledningen af tungmetaller på baggrund af et generelt skøn. Endvidere er det jo ikke muligt at stille værdispecifikke krav (koncentrationer) ud fra generelle skøn. Usikkerheden på salthorstens indhold af tungmetaller og miljøfarlige stoffer er derfor urimelig stor.

Det er derfor ganske enkelt helt uacceptabelt og uforståeligt at Miljøcenter Århus vil tillade udledningen af disse stoffer. Toksiciteten af stofferne er yderst veldokumenteret og implementeret i EU lovgivningen via vandrammedirektivet (og dermed i dansk lovgivning), det vil derfor være en klokkeklar ulovlighed såfremt tilladelsen effektueres.

Vi belaver os derfor på at indgive klage til EU ombudsmanden såvel som at politianmelde Miljøcenter Århus og Energinet.

Noter: VVM rapporten og flere af dens øvrige referencer

I det følgende har vi klippet nogle eksempler ud fra enkelte hovedreferencers meget vage, uklare til tider helt spekulative konklusioner og gisninger som Miljøcenter Århus åbenbart mener at kunne leve op til VVM direktivets krav.

Vi er af den klare holdning at VVM redegørelsen og flere af dens hovedreferencer ikke kan levere varen – Den faglige argumentation, manglende bevisbyrde i form af velunderbyggede undersøgelser, valide baggrundsmålinger, troværdige data samt opsamling af erfaringer fra det tidligere saltudskylningsprojekt som konsekvens kun munder ud i en omgang langtrukken ”træden vande” med gentage fraser som: ”antages”, ”uklart”, ”forventes”, ”ikke fuldt klarlagt”, ”usikkert”, ”det vurderes”, ”vides ikke”, m.fl. Ordet ”antages” dukker eksempelvis op ikke mindre end 29 gange i VVM skriftet.

Flere steder bliver den undrende læser mødt med flere fordrejninger på det som ellers var oplagt som direkte konklusioner. Dvs. det som ellers skulle være såkaldte ”konsekvensvurderinger” og efter VVM direktivet - egentlige risikovurderinger nedtones med konklusioner som: ”vil kræve særlig opmærksomhed” (Ref.:” L.Torup lagerudvidelse. Konsekvenser for fisk og fiskeri Juli 2009” side 27).

Mantraet er tilsyneladende at hver gang man ikke kan levere data eller valide beregninger om dette eller hint, opfordres der til mere eller mindre gennemskuelig monitoring, monteringsprocedure eller løbende målinger efter projektet er sat i gang. Dette synes at være den grundlæggende godkendelsesprocedure hos Miljøcenter Århus, hvilket ikke er acceptabelt. Miljøcenter Århus negligerer dermed helt bevidst VVM direktivets forsigtighedsprincip – og forsøger at imødekomme kritik ved at kræve særlige, men ikke særligt præcise, monitoringsforanstaltninger.

Man må forholde sig til de data (konkrete fakta) man har – og ligeledes må man forholde sig til at man ikke har visse data – og derfra ikke kan udtale sig. Måden at skaffe sig de manglende data er ikke at sætte projektet i gang for at skaffe sig viden. Dette er efter vores opfattelse på ingen måde gangbart eller overensstemmende med VVM direktivets forsigtighedsprincip. Miljøcenter Århus har følgelig ikke det saglige grundlag i orden for at give ansøgeren Energinet tilladelse til udskylningen af salt mv.til den indre Limfjord.

Vi vil derfor under ingen omstændigheder acceptere udskylning af saltet til Limfjordens vande – hverken forklædt som monitoringsforsøg, pilotudskylning eller andre underfundige påhit.

NOTER

Citater fra:

L.Torup lagerudvidelse. Konsekvenser for fisk og fiskeri Juli 2009

"1. Skyllevandet og fortyndingsvandet indeholder fiskeæg og-larver. Disse vil ikke overleve i den del af vandet som anvendes til udskylning af kavernerne. Hvorvidt en del af de æg og larver der befinder sig i fortyndingsvandet vil overleve er uklart. Det er ikke med baggrund i den til rådighed værende viden muligt at vurdere den økologiske og bestandsmæssige betydning heraf men set i lyset af de potentielt meget store vandmængder der er tale om, antages det at effekten kan være betydningsfuld".

2. Projektet vil betyde, at den gennemsnitlige saltholdighed øges i både Hjarbæk Fjord og Lovns Bredning med en potentiel risiko for større udstrækning, hyppighed og varighed af lagdelingen af vandmasserne til følge. Modelberegninger viser imidlertid, at der kun i nærområdet omkring udledningen ved Virksund vil kunne forekomme effekter af væsentligt omfang. Der forventes kun en beskedent negativ effekt i Hjarbæk Fjord og en beskedent positiv effekt i hovedparten af Lovns Bredning. Der forventes derfor ikke nogen mærkbar direkte effekt på fiskebestandene., dog må der tages forbehold for effekten på fiskenes vandring i scenarie 2 (maksimal skyllehastighed). Effekten på økosystemet, herunder på fødegrundlaget for fisk af ændrede lagdelingsforhold er ikke fuldt klarlagt og en monitoring heraf bør etableres."

" Set i lyset af de meget store vandmængder som vil skulle pumpes ind i anlægget igennem den op til 25 år lange driftsperiode vil de økologiske konsekvenser ved fjernelsen af biologisk liv (plankton) heri kræve særlig opmærksomhed. Her skal alene fokuseres på den direkte effekt på fisk som følge af indpumpning af fiskeæg, - larver og yngel"

" Som tidligere nævnt vil der i forbindelse med udskylningerne af kavernerne i LI. Torup periodisk blive udledt op imod 10.000 m³/time fortyndet skyllevand til Lovns Bredning.....Skyllevandet består af vand fra Hjarbæk Fjord tilsat salt inkl. sporstoffer fra salthorsten under LI. Torup. Det fortyndede saltvand vil afhængigt af valg af scenarium have en maksimal saltholdighed på hhv 28 o/oo og 40 o/oo, hvilket således er noget højere end den gennemsnitlige, naturlige saltholdighed i Lovns Bredning (22 o/oo)"

" Eftersom langvarig lagdeling af vandmasserne i Lovns Bredning medfører alvorlige iltvindsproblemer kan en eventuel forstærkende effekt herpå som følge af udledning af relativt salt vand udgøre et væsentligt miljøproblem"

" Vandudskiftningen i Lovns Bredning – og i Hjarbæk Fjord – er stærkt variabel og helt afhængig af vindretningen – vandudskiftningen er således ringe i perioder med vestenvind. – Dette må der tages hensyn til når en eventuel effekt på salinitet og dermed på flora og fauna i fjorden endeligt skal vurderes."

" Der er gennemført analyser af indhold af sporstoffer i brinen fra bunden af de eksisterende kaverner, suppleret med analyser af borekerner fra salthorsten /10/. Prøverne er analyseret for følgende tungmetaller: As, Pb, Ni, Zn, Cu, Cr, Cd og Hg samt for en række miljøfremmede stoffer og resultaterne er sammenholdt med gældende og foreløbige grænseværdier for udledning af farlige stoffer til marine recipienter i Danmark. Kun indholdet af bly (Pb), Barium (Ba), Nikkel (Ni) og triethylenglycol i det udledte fortyndede saltvand til Lovns Bredning er på et niveau som giver anledning til særlige overvejelser /26/."

Kommentar:

Man har her (ad.1) et af mange eksempler på at den basale viden om miljøet ikke er tilstede og sandsynligvis heller ikke vil kunne skaffes. Man skriver ”at effekten kan være betydningsfuld” – hvad betyder dette ord ”betydningsfuld” så? Og hvor betydningsfuld skal det være for at man vurderer at det er til ugunst for miljøet?

Man skriver igen i sine konklusioner ”forventes” flere gange og at ”Effekten på økosystemet... er ikke fuldt klarlagt og en monitoring heraf bør etableres”. Dvs. der mangler igen viden - og igen mener man at løsningen er at sætte projektet i værk nu forklædt som pilot-udskylningsprojekt med særlige skrappe kontrolprogrammer og overvågning. Men flere steder kan man jo tydeligt læse at Energinet jo klart har fået forventningen (eller løftet?) af Miljøcenter Århus at man bare kører glat igennem VVM proceduren og miljøgodkendelsen. På det første skandaløse borgermøde fik Energinet jo klart og tydeligt sagt ”når vi nu kører videre”.

Hvad i alverden mener man med: ”*de økologiske konsekvenser ved fjernelsen af biologisk liv (plankton) heri kræve særlig opmærksomhed*”? Set i lyset af at dette er et miljøeksperiment over 25 år hvor der fjernes liv og gribes ind i fødekæden på både kort og meget lang sigt må den manglende viden komme miljøet til gode og projektet med udskylningen skrinlægges. Man kan jo bare trække på erfaringerne fra det tidligere udskylningsprojekt i 1980'erne – men dette åbenbart ikke noget som Miljøcenter Århus har tillagt nogen særlig betydning – på trods af manglende viden.

Man skriver i ”UDKAST - Miljøgodkendelse af: Naturgaslager med udvidelse af lagerkapacitet. Udledningstilladelse for skyllevand til Lovns Bredning. Drift af pumpestation” under krav til udledningen af saltbrinen at: ”**Sammensætningen af den udledte fortyndede brine må ikke afvige væsentlig fra sammensætningen af saltvandet i Lovns Bredning** (vilkår nr 27). I analysen beskrives at den naturlige saltholdighed i Lovns Bredning er 22 o/oo og at fjordmiljøet skal se frem til saltvand med op mod 40 o/oo. Dette er en voldsom forøgelse af saltholdigheden for fjordområdet og dermed en voldsom ændring af miljøet. Alene på denne baggrund mener vi ikke at projektet er forsvarligt at sætte i gang. Konsekvenserne for alt liv lige fra plankton til større fisk og sågar pattedyr vil være fatale ved ændringer i saliniteten på dette niveau, hvilket også flere biologer har kommenteret i dagspressen nyligt.

Fra referencen ”Vandkvalitetsinstituttet – NOTAT til D.O.N.G A/S vedr. Skumproblemer i Lovns Bredning 1989” står der følgende vilkår:

Mængde, salinitet og sammensætning

Den udledte fortyndet brine må *maximalt* udgøre $9.000 \text{ m}^3/\text{time}$ ($2,5 \text{ m}^3/\text{sek}$) og *saliniteten (saltholdigheden)* må *maximalt* være 22 o/oo. Sammensætningen må iøvrigt ikke afvige væsentligt fra sammensætningen af havvand.

Det store spørgsmål er her så: Hvorfor vil man nu tillade at afvige fra kravet om 22 o/oo saltholdighed samt afvige kravet om at ”sammensætningen må i øvrigt ikke afvige væsentligt fra sammensætningen af havvand”. ? 40 o/oo er en markant afvigelse og havvands naturlige gennemsnitlige sammensætning indeholder (i det væsentlige) ikke de miljøfarlige stoffer som stammer fra det opkoncentrede Zechstein Salt Hav.

Tungmetaller er en del af saltet som er inddampet og dermed stærkt opkoncentreret over flere millioner af år i et ørken/havmiljø som absolut ikke er sammenligneligt med det havmiljø som vi har her Limfjorden i dag. Man mener kryptisk, at kun visse af disse tungmetaller og miljøfremmede stoffer (f.eks. Hg, As, Cd) giver anledning til særlige overvejelser – Hvad mener man med særlige overvejelser? Vi har overvejet sagen og fundet løsningen: Drop saltudskylningsprojektet!

De omtalte stoffer er på ingen måde naturlige i de mængder og hele økosystemet vil påvirkes på en måde som ingen kan forudsige eller modellere sig frem til. Altså igen usikkerheden må komme miljøet til gavn.

Citater fra:

Udledning af miljøfarlige stoffer med spildevand - Miljøprojekt Nr. 690 2002 DHI - Institut for Vand og Miljø

Miljøcenter Århus henviser til tekniske anvisninger mv. i ”Miljøprojekt Nr. 690 2002” i bl.a. vilkårene til miljøgodkendelsen og tilladelsen til udskylningsprojektet. Vi mener at dette ikke længere kan være det miljøfaglige korrekte grundlag idet den tekniske anvisning er forældet og ikke tilpasset den gældende EU miljølovgivning. Vi skriver altså 2010 i dag. Som det fremgår af citater fra anvisningen:

”De seneste års vandpolitik har vist, at udledning af miljøfarlige stoffer sættes i stadig større fokus internationalt set. Den eksisterende lovgivning i Danmark har sit udgangspunkt i Direktiv 76/464/EØF om farlige stoffer til vandmiljøet, som er indarbejdet i dansk lov ved Bekendtgørelse nr. 921 af 8. oktober 1996. Med tiden vil forpligtelserne med hensyn til udledning af miljøfremmede stoffer til vandmiljøet blive erstattet af bestemmelserne i Vandrammedirektivet (2000/60/EF), **hvilket betyder at bekendtgørelsen skal revideres.**”

” Krav til den udledte mængde bør fastsættes i overensstemmelse med anvendelse af den bedste, tilgængelige teknologi og bør sikre, at den samlede **udledning af et stof til et vandområde ikke medfører uønskede effekter.** Desuden skal det sikres, at der over tid sker en reduktion af emissionen af de stoffer, som Danmark internationalt er forpligtiget til at reducere udledningen af eller udfase”.

Kommentar:

Man anvender tilsyneladende (?) en forældet teknisk anvisning på så stort miljøeksperiment som udskylningen af 16 millioner tons salt og et ikke veldefineret antal tons miljøfarlige stoffer. I Vandrammedirektivet står der jo netop (jf. liste I og liste II over uønskede miljøfarlige stoffer) at dette skal undgås og udfases hurtigst muligt. Hvordan hænger det sammen med en 25 års plan for kontinuerlig udskylning af miljøfarlige stoffer til Limfjorden stik imod alle EU konventionerne?

”Regulering af enkeltstoffer i **komplekse spildevandsblandinger** skal koncentreret om de stoffer, som Danmark internationalt har forpligtiget sig til at reducere eller ophøre udledningen af i relation til EU-lovgivning (Vandrammedirektivet) og Esbjerg Deklarationen. Desuden skal det vurderes, om der er andre **stoffer med egenskaber, som kan give anledning til en væsentlig risiko for vandmiljøet,** til stede i udledningen. For disse stoffer vurderes, om den pågældende udledning er væsentlig, altså om der er risiko for effekter, eller om der er en tilstrækkelig sikkerhedsmargin op til kritiske koncentrationsniveauer eller udledte mængder.”

"Det er således ikke tilstrækkeligt at overholde kvalitetskravet, hvis udledningen ikke sker under hensyn til anvendelse af den bedste, tilgængelige teknologi, og der må ikke slækkes på kravene til teknologien for at "fylde op" til den maksimale acceptable koncentration eller udledte stofmængde til et vandområde"

Kommentar:

Den såkaldte "Cocktail-effekt" mellem 2 eller flere stoffer er overhovedet ikke behandlet i VVM redegørelsen dvs. det man betragter som en "kompleks spildevandsblanding" får slet ikke den faglige rette belysning. Set ud fra de mange forskellige miljøfarlige stoffer (som foruden højkoncentreret salt, NaCl) udledes, mangler der egentlig værdier som angiver og definerer grænserne for følgende: Begrebet kritiske koncentrationsniveauer har vi ikke fundet er tilstrækkeligt belyst eller defineret. Det samme er gældende for begrebet risiko. Konsekvensanalyser og kritiske tærskelværdier har man kun i mindre omfang forholdt sig til. Det hænger tydeligt sammen med den manglende baggrundsviden/data, men det kan ikke bortforklare manglende grundighed i VVM redegørelsen.

Undertegnende foreninger og borgere opfordrer med nærværende indsigelse Miljøcenter Århus til ikke at give tilladelse til projektet om udskylningen af salt fra kaverne til Limfjorden med anken om, at lade tvivlen komme miljøet til gode sådan som det meget nøje står beskrevet i "Forsigtighedsprincippet" i EU's VVM-direktiv.

Forebyggelse af forurening er en bedre miljøpolitik end bekæmpelse af virkningerne af forurening

Med venlig hilsen

Sundstrup Borgerforening

Sundstrup Fiskeriforening

Knud Kirkegaard Jensen

KOPI er endvidere sendt til følgende:

Energiklagenævnet

Miljøklagenævnet

EU klagesystemet/Miljøombudsmanden

Viborg Kommune

Skive Kommune

Himmerlands Kommune